

יצחק בן־נר : המגדל

א

ביום ההוא התיצבנו כולנו למסדר השמירה בשעה החמישית לפנות ערב. לראשונה בא והתיצב בעל־הדרגות במשטח העפר אשר מנגד לאהלינו, ידיו שלובות לו על חזהו, והוא לבוש מדי־שרד. וכך עמד והביט נכחו מבלי דבר דבר. או הניחו כל שלושים החיילים את נשקם שעסקו בניקיון על מיטותיהם והלכו ובאו והתיצבו שלשות־שלשות לנוכח בעל־הדרגות, וכך עמדו בעשר שלשות כל אנשי שלושת האהלים.

„אחד חסר“, אמר בעל־הדרגות.

אז שמעתי אני, בשבתי באוהל הרביעי, אהלי שלי בלבד, אחד מהם, הגבוה בהם, אשר שמוהו בעל־הדרגות אחראי ושתדלן לכולנו.

והוא אמר :

„זה הוא“.

בצאתי מאהלי חלפה־עברה השמש את עצי האקליפטוס, ועליהם הבהיקו מגשם, והיא נטתה וצנחה מעבר לצריפי העץ השחורים אשר גגותיהם פח־ברזל. כל עת היותי במחנה הזה לא ראיתי את השקיעה עצמה, כי הצריפים ועצי האקליפטוס הנישאים חצצו ביני לבין השמש השוקעת.

שוב אמר אותו שתדלן גבוה : „זהו המפקד“.

ואני רצתי והתיצבתי לפני בעל־הדרגות בעוד שלושים החיילים מביטים בי בעמדם סדורים מנגד, שלושה־שלושה.

„לא שמעתי“, אמרתי, „לא שמעתי שהודיעו לצאת למסדר“.

„אני יודע“, אמר בעל־הדרגות.

„אף אחד לא אמר לי“, אמרתי לו, „אף אחד“.

„אני יודע“, אמר בעל־הדרגות.

„אני ישן באוהל“, אמרתי, „ולא ידעתי“.

„...המפקד“, אמר־הזכיר בעל־הדרגות, ושלושים החיילים צופים בי מנגד.

„...ולא ידעתי, המפקד“, אמרתי לו.

„אני יודע“, חזר־אמר בעל־הדרגות, ולא ידעתי להבחין בקולו סימן ואות אף לא לקרוא בפניו דבר.

שוב נזדרז אותו חייל ופסע נכחו והתיצב לפני בעל־הדרגות ואמר :

„הוא ידע, המפקד! הוא שמע שהודעתי לכולם“. בעל־הדרגות הביט בו.

„הודעתי לכולם: מסדר בשעה חמש בדיוק, לפני האהלים, המפקד, והודעתי לכולם גם שילבשו את המדים וינקו את הנשק” — וכאן תלה מבטו בחבריו העשרים ותשעה והללו הנידו בראשם לאות הן, והוא שב להביט בעיניו של בעל־הדרגות ואמר:

„אם תרשה להגיד לך, המפקד, הוא” (וכאן הורה עלי) „ידע על המסדר, הוא שמע כשהודעתי לכולם”.

„כן”, קראו אי־אלה מעשרים־ותשעה חבריו, „הוא ידע, המפקד. הוא תמיד מאחר למסדרים”.

„לא נכון”, קראתי כנגדם, „אף פעם לא איחרתי למסדר”.

„הוא איחר תמיד, המפקד”, אמר גבה־הקומה.

בעל־הדרגות אמר: „שמעתי אתכם שניכם. חיזרו למקומותיכם!” ואלי אמר: „אנחנו עוד נשוחח על כך”, ועדיין לא יכולתי קרוא דבר בפניו.

ומפיון שפך הפסיע שתדלן־המחלקה לאחור והתיצב לבין חבריו מבלי שניתן לו לסיים את דבריו, ואף אני פסעתי אחור והתיצבתי עמם, ובפניהם־הם קראתי משטמה.

„לפקודתי”, אמר בעל־הדרגות, „אתם רצים לאהלים, לוקחים את קובעי הפלדה, את החגור הקל, הרובה, המימיה ואת התחמושת ומתיצבים כאן בשלשות תוך” — והביט בשעונו — „שלושים שניות. זוו!”

ואהלי הרחוק מכל שאר האהלים.

וכשהתיצבנו כולנו כנגדו היו תשע שלשות־חיילים לימיני ושלושה חיילים לשמאלי ואני לבדי כאשר הייתי מאז, כי היינו שלושים־ואחד חיילים.

ורק אז, כשסובבנו על עקבינו, והוא הצעידנו כשנשקנו מוכתף לנו על כתפינו, ראיתי כי כולם לבושים במדי־השרד שלהם, ונעליהם מבהיקות, רוביהם נקיים וקסדותיהם מרושתות, ורק אני לבדי בבגדי־השרת שלי המטונפים, בנעלי המרושפות וברובי שלא נוקה.

וכך צעדנו בכביש הסדוק אל עבר מגרש המסדרים, ומי הגשמים נקו במיבקעי הכביש בשלוליות קטנות עכורות. אל מול המגרש עצרנו, ובעל־הדרגות הבדילני מכולם להיותר לבדי בפאת הכביש בעוד אשר שלושים החיילים צעדו ועלו סדורים בשלושה טורים אל המגרש, ונעליהם המסומרות מקישות בו והולמות קצב חד באספלט השחור.

עמדתי והבטתי בם כשהם צועדים ואחר פונים ושוב צועדים ונעצרים כאיש אחד לנוכת הדגל, ומתרווחים־מיישרים שורותיהם, וניצבים לפקודתו דום, ואחר נזח, ונפקדים למספרם, ואחר, בהמתנינם, היו מסדרים לבושם, ונושפים בנשקם (שמא עלה בו האבק) ומתקינים קסדותיהם על ראשם. בא הקצין־התורן (קטן־קומה הוא וחד־פנים), רצועת העור כרוכה עליו אלכסונית, ואני הבטתי בו כיצד הוא מהלך ובה בצעדים מדודים אליהם וכיצד הוא עוצר ומצדיע, וכיצד בא ביניהם במדיו

המגוהצים ובדק את אזורם ואת לבושם ואת רוביהם וגילוח סנטרם ואת נעליהם, ונתתי תודה על כי הבדילני בעל־הדרגות מעל השלושים, כי את סנטרי לא גילחתי ובגדי מרופשים היו ונעלי מטונפות, ומן־הסתם היו מלעיגים עלי כתמיד כשהיה הקצינ־התורן נוזף בי.

אך כשהורידו את הדגל ספוג המים פנה הקצינ לדרכו וכל שלושים החיילים הוצעדו, ואנוכי הצטרפתי אליהם, וכך שבנו אל אהלנו בחשכת הערב השקופה ליטול את שמיכותינו וללכת אל חדר־המשמר.

ב

בערב ההוא הוליכנו בעל־הדרגות אל צריף המשמר השחור בפאתי המחנה, וקצב לנו קצב בקול נמוך. בחדר־האוכל העלו אור, וחיילים שנדחקו לקבל פת ומשקה הביטו בנו והלעיגו (אף כי עברו עליהם לילות משמר רבים ועתידים היו לשמור לילות רבים).

בחדר המשמר צויינו להניח את שמיכותינו על המיטות אשר היו שם ולשבת על המיטות, ולהחריש.

אך היו שם שלושים מיטות בלבד, ועל כן הזדרזו כל שלושים החיילים וגללו בהמולה רבה את המזרונים המוכתמים מאלפי לילות של שנת־משמר, ואחד־אחד ישבו איש על מיטתו, ואני, בטרם אפן כה וכה, נותרתי בלא מיטה, שמיכותי בידי, שפן שלושים היו המיטות, וכל חייל משלושים החיילים האחרים ישב על מיטתו, ואני הייתי החייל השלושים־ואחד.

כאן ישב בעל־הדרגות אל שולחן הקרשים אשר עמד בתווך ושם עליו את ניירותיו הקמוטים ואת עטו, ובא סגנו לפיקוד המשמר, אף הוא בעל־דרגות, וכומתתו משורבבת על מצחו, ישב אף הוא אל שולחן הקרשים, והם נשאו עיניהם אל החיילים היושבים על מיטותיהם וממתנינם בהשיחם בינם לבינם, ומוכנים היו לערוך את סדר השמירה כהלכתו.

אלא שהבחינו בי, עומד וצרורי בידי ונשקי עלי, בבלי דעת מה אעשה. "מדוע אתה עומד כמו?" שאל־פסק הסגן (שבניגוד למפקד המשמר היה קולו צוחני ורם).

"אין לי מיטה", השיבותי.

"המפקד", השלים הסגן.

"אין לי מיטה, המפקד".

הם דנו בינם לבין עצמם בלחש בבעיה, והיו שפים סנטריהם בכפות־ידיהם. עם ששאלני אותה שאלה, נשתתקו שלושים החיילים מעצמם ותלו בי, כהרגלם, עיני־משטמה וצפו לקראת המעשה שייעשה בי.

"אתה תמיד כזה", שאל־פסק סגן מפקד המשמר והמתין, שוקל את מליו, "כזה עלוב, שתמיד כולם משיגים אותך?"

כאן השמיעו כמה מן השלושים את צחוקם המוכר לאָדִי, והשאר ציפו דרוכים לתשובתי, אלא שלא עניתי דבר, אף הסתרתי פני ממבטו התוגר של הסגן, שכן מה טעם אזכיר לו כי רק שלושים מיטות בחדר ושלושים-ואחד חיילים אנחנו ואחר חייב להיותר בלא מיטה. הנה כך השפילתי פני, וחשתי במבטו המשוטט עלי מראש ועד כף-רגל ומבטם התובעני של השלושים מודדני מעורף עד עקב. לבסוף השעה עיניו ממני, ושוב דן בי עם בעל־הדרגות, הוא מפקד המשמר. אחר אמר: „הנח את כל הכלים והסמרטוטים האלה, ובוא הנה”. הנחתי את שמיכותי והשענתי רובי לקיר (כי ידעתי: איש מן השלושים לא היה מתיר לי להניחם על מיטתו) ובאתי עדין.

„עמוד בדום”, אמר. „מה שמך?”

הוא רשם את שמי בדף אשר לפניו, ומפקד המשמר אמר:

„אתה רואה: הנה סיר וארגו. קח אותם — תקשיב למה שאני אומר לך, ואל תחלום — קח אותם ולך לחדר־האוכל, מבין? תאמר לטבחים שיתנו תה ולחם, וריבה. תגיד להם בשביל השומרים. מבין?”

„כן”, אמרתי, ואחר שאלתי: „לבדי?” ומיד התחרטתי על שאלתי, כי בעל־הדרגות אמר: „לא. קח אחד מהחברה שלך!”

אלא שאיש מהם לא היה חבר לי, וכל שלושים החיילים הסבו ראשיהם הצדה והחלו לעסוק בשלהם כמו לו עסקו בזאת קודם־לכן. אמרתי: „אני אלך לבדי”.

אמר מפקד המשמר: „לא. לא תוכל לסחוב הכל לבד”.

אמרתי: „אני אוכל. אני אגרור את הסיר על הכביש. אלך לבדי, או אולי אביא קודם את התה ואחר־כך”...
אמר הסגן: „אידיוט”.

אמר המפקד: „קרא לאחד מהם, ולך”.

אלא שכאן, בעודי ניצב בתווך בין בעל־הדרגות לבין שלושים החיילים, אובד־עצות כתינוק, הסב אחד מהם את פניו (והוא נמוך ורחב־כתפיים, ושערו שחור) ואמר: „אני אלך אתו, מפקד!”

בעלי הדרגות שברהרכינו ראשיהם על ניירותיהם, ואותו חייל קם, ושנינו אחזנו באזני הסיר ובדופן הארגו ויצאנו אל ערב שקוף וקר.

וכאן אומר משהו על אותו חייל, שכן מקום לו בסיפורי:

קראו לו „טורקו”, או „התורכי” או גם „אישקידארא” ושמות רבים אחרים. יכולת לקרוא לו כל שם שהוא. קראו לו „טורקר” והוא היה מצטחק ואומר: „סייסי?” כדי לבדח היה אומר כך, והצהלה בין החיילים היתה גדולה, ואף הוא היה בצוהלים, שכן תמיד היה מחייך, חוץ מאשר בשיעורי הנשק ובתרגילי האימונים.

עתה צעדנו בכביש הרטוב. הוא אחז באוזן הסיר האחת ואני באזנו השניה ואת ארגו הלחם הריק הצבנו ממעל, והאוויר היה קר ומחתך־בשר כספין. כפות ידינו כאבו עם צאתנו אל הערב.

והתורכי אמר: „יש סיגריה, חבר־חבריקו?”

ואז עמדנו שנינו, והצתנו סיגריות והגשם הדק נטף טיפים־טיפים, וכך היה עתיד לנטוף כל הלילה כולו, והתורכי אמר: „ככה טוב, חבריקו”. ואחר אמר: „סיסי”, וכאן צחקנו שנינו ואחזנו בסירי ושמונו פנינו אל חדר־האוכל המואר. עדיין היה טור קטן של חיילים אחוזי פנכות בפתח חדר האוכל, והם היו משיחים בלחש בינם לבין עצמם (לבל ישמעום בעלי־הדרגות) ושפים כפותיהם (מחמת הקור) ורוקעים ברגליהם בקוצר־רוח.

במטבח היה חם וטוב. הטבחים מטונפי הסינור התרוצצו מאח אל אח, והקישו בסירים ובכפות הגדולות, וגידפו איש את רעהו בקול גדול ובשפה זרה, ורדו מאכלות מתנור אחד ותחבו סירים ללועו של שני.

אחד חייל גבוה צנוף כובע־טבחים לראשו הורה לנו להמתין וציוה על החיילים התורנים למלא את כלינו, ובעוד אותם אדומי־עיניים (מחמת העשן) ומוכתמי בגד יוצקים תה בהיר לסיר אחד, ופורסים לחם ומפרישים ממנו לארגו ורודים ריבה מקופסתה, הלכנו, התורכי ואני, להחם גופנו ליד האח, ואת ידינו הקפואות. הצמדנו אל פיה ולא חשנו בלהטה.

כך עמדנו ליד לוע התנור, מחממים גופותינו, וסביבנו הכל רצים ומתרוצצים, רוגשים והומים, עד שקרא לנו אותו חייל גבוה וציוונו ליטול כלינו ולשאת רגלינו. נטלנו אפוא את הסיר הכבד ויצאנו החוצה, התורכי מימין אחוז באזנה האחת של קלחת התה ואנוכי משמאל אחוז בשניה, ואת ארגו הלחם הצבנו על פי הסיר ממעל, והלכנו בכביש לאטנו, כשההבל החם עולה אלינו מן הסיר. היינו מדברים בקול רם, וטיפות גשם זעירות היו נושרות אל התה, אף עמדנו פעמים מספר לפוש תחת האקליפטוסים הרטובים, מגישים כפותינו הדואבות מעל להבל העולה ואני חיבבתי את התורכי כמו הכרתיו שנים על שנים, חיבבתי בשל צחוקו ודיבורו, וגופו המוצק־הנמוך, ושערו השחור הגולש על מצחו. לפני בית המשמר שהינו שוב, ושוב הצתנו סיגריות ועישנו אותן עד תומן בטרם ניפנס פנימה.

ג

היה סופו של ערב ותחילת לילה כשנכנסנו והצבנו את הסיר בפינתו. מיד קרא לנו סגן־מפקד־המשמר אשר ישב לבדו אל שולחנו ונזף בנו נויפה של סתם על שהייתנו הארוכה, אחר שילח את התורכי למיטתו, ושוב נותרתי לבדי.

„אתה”, אמר אלי סגן־מפקד־המשמר, „תשמור במשמרת הראשונה. מבין? — משש־וחצי עד שמונה־וחצי. אחר־כך יבוא חייל להחליף אותך. מבין? ואז אתה חוזר לכאן ושומר שוב משתים־עשרה וחצי עד שתים וחצי. ברור לך? ואסור

לך לעזוב את המשמרת לפני שמישהו יבוא להחליפך. משמרת אלי"ף — הגדר המורחית. תזכור".

„איפה אני ישן, המפקד?" שאלתי.

„אין לך מיטה?" שאל. „אה—כן. כשתחזור מהשמירה אז נתקע אותך פה או שם". „טוב", אמרתי.

„יש לך סיגריה?" שאל, „בשבילי?" אמר כנוטה חסד.

„לא", אמרתי. כי לא רציתי לתת סיגריה למי שחירפני ובו לי שעה קלה קודם.

„אין?" — שאל סגן־המפקד הלז בעודו מביט בי היישר בפני, ואני הסבתי מבטי ואמרתי: „אין".

„המפקד, תגיד?" אמר, ואני ידעתי כי אינו מאמין לי ומלא חימה הוא, כי ידעתי, בפני אפשר לקרוא אמת ושקר, צער ופחדים כמו בספר־סיפורים.

אחר אמר: „אתה יודע, אסור לעשן בשמירה, ואסור לשבת, וצריך ללכת לאורך הגדר כל הזמן, הלוך וחזור, והרובה צריך להיות טעון, וכל מי שבא — עצור! סיסמה" — אתה יודע בכלל מה הסיסמה?"

„יודע", אמרתי (אף כי לא זכרתי מהי). והוא הניחני לנפשי וכנס אליו עוד עשרה חיילים והתורכי בכללם ושוב חזר על כל הוראותיו ואזהרותיו, וצויה עלינו לחמוש את רובינו בחדר פנימה, לחגור חגורינו ולחבוש קסדותינו. עשינו כך בעוד עשרים האחרים שרועים על מיטותיהם מעוטפים היטב בשמיכותיהם.

אחר קיבל כל אחד מאתנו סגין ישן, ואנחנו עקרנו ופסענו בעקבות סגן־מפקד־המשמר אל תוך החושך הקר והאטום. בעת לכתנו היה עוצר מדי פעם ומציב אחד החיילים במשמרתו ושוב פוסע, מצטנף במעילו מחמת הקור, ואנו אחריו. עד עמדת־המשמר הבאה.

וכך נותרנו, התורכי ואני, ואחר הוצב התורכי המחייך בתוך סגינו אל משמרתו ואני הובלתי אל גדר התייל ושם עזבני סגן־מפקד־המשמר לנפשי, להלך לארכה כל הלילה כולו.

ד

איני יודע איך ומדוע נותרתי כל הלילה לבדי אצל הגדר המתמשכת. אולי רצה המפקד לענשני על שאיחרתי למסדר, או על שהתרשלתי בניקוי הנשק, ואפשר רצה סגנו הזועם ללמדני לקח יען כי לא נתתי לו מן הסיגריות אשר לי, ואולי לא במזיד נעשה הדבר כי סתם־כך נשכחתי מלבם, או שמא חל אי־סדר ברשימתם, אך העובדה היא (אף כי נאמר בפירוש שאין שומר עומד על משמרתו למעלה מארבע שעות) — כל הלילה כולו התהלכתי במשמרת.

היתה זאת גדר־תיל אשר עלתה מעם עצי האקליפטוס אל גבעת חול, ושם נשקה לפרדס, וחלפה ממנו וירדה אל מגדל־עץ בודד ישן ועווב (אשר אי־פעם נשא זרקור), ומשם המשיכה היישר ורותקה כניצב אל גדר־תיל שניה של קסרקט אחר אשר לא ידעתינו קודם־לכן.

ואני, אשר שנאתי את הלילה הקר, את הרקיע השחור, המולף רסיסי גשם בלי הפוגה, ואת החול הלח, פרפתי את כפתורי הנחושת של סגיני עד לצווארי וכיתפתי את רובי הטעון, והילכתי אט־אט לאורך הגדר, כשהרוח רוחשת בעלים הרטובים של עצי הפרדס משמאלי ואורות זעירים מנצנצים וכבים מימיני — הרחק־הרחק.

שעון לא היה לי מעודי, ולכן בעודי מהלך כפלתי את מאה־ועשרים דקות־משמרתי בששים, והייתי סופר ומחסר שניה אחר שניה, משבעת־אלפים־ומאתיים השניות. אלא שתוך כדי כך הייתי מהרהר בתורכי המחייך ותוהה אם אמנם חבר הוא לי, וספירתי היתה נפגמת, ושוב הייתי ניצב להשתין אל החול, או להאזין לנביחת כלב מרוחקת. וכך פסעתי אל גבעת החול וירדתי ממנה ונעלי מעמיקות בחול הרטוב, והגעתי אל מגדל העץ, ועליתי בסולמו החלוד והשקפתי סביב־סביב, וירדתי ממנו, והגעתי אל הצטלבות התיל, שם שמעתי צהלת נערות מן המחנה הזר, ואחר סבבתי ושוב הילכתי לא־טי אל מבוא הגדר ושם ראיתי את דמותו של התורכי הגוך, שהיה ממתין לי. אף־על־פי שהכרתיו חמדתי לצון, וכוננתי אליו את רובי, כנדרש, וגם סיסמה דרשתי ממנו.

„סי־סי“, קרא התורכי כדרכו, ובבהלה: „זה אני, חבריקו“, אמר, „לא יודע סיסמה, אני“.

ואז התיצבנו ליד מבוא הגדר, בין עצי האקליפטוס השחורים והנוטפים. שאלתי: „מה נשמע, חבריקו?“

אמר התורכי: „לא טוב, חבריקו. אני בלי סיגריות — לא טוב!“

אמרתי: „אסור לעשן, אמר המפקד“.

והתורכי: „סי־סי, אסור“.

אחר הילכנו שנינו לאורך הגדר, ובדרכנו הראיתי לו את מגדלי הזקן, ויחד האזנו לקולות המצהל אצל הקסקט ממול, והחרשנו, עד אשר אמר התורכי: „יפה מאד! לי אין כלום, רק שנים צריפי לשמור אותם“.

סבבנו על עקבינו וחורנו, ובהגיענו אל נוכח הפרדס אשר מעבר לגדר אמר התורכי: „חבר־חבריקו, רק סיגריה אחת“, ואמרתי אני: „לא, לא. יראה מפקד. הוא אמר — בית־סוהר“.

כך אמרתי, במלים נפתלות אלו, כי הרי התורכי כך דיבר, ואנחנו הלא רעים אנו. כן, אמר התורכי והחריש, ומצחו התקמט, ומבעו היה כפי שהיה נראה בעת שהיינו ניצבים בשיעורי־הירי ובעלי־הדרגות מסבירים וחוזרים ומסבירים לנו את תורתם. גם אז, כעתה, היה התורכי עומד קמוט־מצח ועיניו מוצרות, כמנסה ואינו יכול ללקט מן המלים החומקות, ואינו מבין, ואינו מחייך.

„טוב, טוב“, אמרתי והוצאתי את החפיסה הקמוטה, ואז הצתנו סיגריה בהחבא, ועישנו שנינו, כפותינו מחפות על האודון האדמדם, לבל יראנו מי מבעלי־הדרגות.

„ככה טוב“, אמר התורכי רעי, ושוב היו פניו אורים, וחיוכו רחב כבתחילה, ומצחו חלק, והוא מכונס בתוך סגינו פנימה. „זה טוב מאד ככה“.

ושוב החרשנו ומצצנו את הסיגריות עד תומן אף שפנון עקב בחול, והתורכי אמר:

„שלום, חבר. יכול מפקד לבוא אצלי ואני לא שם“, וכאן חיוה מחווה בידו בחשכה, „ואז דופק אותי“.

כאן צחקנו שנינו בדממת הלילה, התורכי טפח על שכמי לאות רעות, סרק באצבעותיו את שערו הרטוב ופנה ללכת מעמי אל משמרתו, סגינו כשמלה על גופו וקנה רובהו מזדקר ממעל.

ושוב נותרתי לבדי, להמתין לחייל אשר עתיד היה לבוא להחליפני. אך כאמור לא בא איש להתיצב במשמרת במקומי, ושוב החילותי, מחוסר סבלנות, להלך לארכה של גדר־החיל.

ה

כאשר שבתי שנית בליל המתעבה והולך ומשחיר והולך, מן הגדר אל עצי האק־ליפטוס, הוברר לי שעת משמרת־תמה־חלפה מכבר ואיש לא בא כנגדי, ואז ניצבתי והרהרתי במרירות, על מה ולמה לא שלחו איש, ומדוע זה עלי לשוב ולהלך למלוא אורך הגדר שוב ושוב. אך נאסר על השומר ללכת ממשמרתו אף אם לא שלחו את משנהו להחליפו. וכך המתנתי מחצית השעה ואולי שעה, בלב כבד והולך כלילה זה המכביד עלי חשכתו הולך, ותקוותי אופסת וגוועת כאשר גווע, לאחר זמן, הלילה אל מול היום.

על הגדר נח, שחור, צל צפור־ליל כבד־כנפיים, וגג הפח של המגדל הבהיק מגשם, ובמחנה ממול כבו האורות, כי עברה השעה העשירית. ואיש לא בא להחליפני.

אזי החילותי אני להרהר את הרהורי שלי, כתמיד, בשעה שהייתי לבדי־לבדי.

והרי אני רחוק־רחוק מכל אלה, מן הגדר הדקה־המתוחה אל יתדות הברזל, מן המגדל ספוג המים, והפרדס המרחיש, ובעלי־הדרגות, והחיילים העוינים לי, ואני לאמיתו של דבר איש מרידה אני, אי־שם באמריקה הדרומית. עם רעי אני נס אל ההרים. מפים אנו למוות את הנוגשים האכזרים העומדים עלינו במטע הבנות יומם ופורצים דרך בסבך היער אל ההרים. חשופי־גו, שחומי עור ומגודלי שער אנתנו, ובנו נערי אינדיאנים, ומעורבי־גזע, וספרדים לזה־טידם, ולא יכולנו שאת את עבודות הפרך ונגישות השומרים בשמש המלהטת ופרצנו דרך אל ההרים המכחילים הרחוקים, להרים את נס המרד כנגד העריץ השולט, ואיכרים במגבעות־קש וזקן סנטר באים למקום מחבואנו בחשאי, ומפרישים לנו ממזונם, וכלילה אנו יורדים מן ההרים ומכים בחיילי העריץ, ומציתים את הקסרקטים ואת הרכבות, וצוברים נשק, ושוב חוזרים אל ההרים.

הנה כך מפליג הייתי בהרהורי שלי בדרכי לאורך הגדר, שפן חורף היה, והרות היתה מיבבת־סופדת לעצי האקליפטוס השחורים, והעצים היו נדים לרוח, ואיש־איש הן זכרונות לו לעת כזאת, ורק לי לבדי לא היו כל זכרונות מעולם, על כן הייתי מהרהר את הרהורי אשר ידעתי מימים־ימימה, ובבירור ידעתי כי ההרים אשר אליהם נסנו גבוהים הם ומאיימים וסבוכי־יער, והרי הקאראאֶס יקראום, וידעתי כי ברבות הימים יחמקו בני אכרים ונערי־שרת וחיילים־ילידים ובאו אל מקום מקלטנו, אף ידעתי כי שמוני איש־שררה על אחדים מהם, והם היו לרעי, והיו קוראים לי אַמיגו, לאמור „רע“, ובלילות הגשם, עת נשב אל מדורה בהרים ונערוך את נשקנו, יגללו למעני מן הסיגרים העבים והשחורים שלהם, ויחד נשיר לקול הגיטר ונערוג לימים יבואו בם נפרוץ העירה וההמון העולז יקבלנו וישאנו על כפיים, ויריות שמחה תרעמנה באוויר אל הרקיע, ונערות־החן תשלכנה פרחיהן מעל המרפסות ותצהלנה פנים אלינו.

1

אצל המחנה הזר היה מרוב בנין־האבן שמעבר לגדר מטיל מימיו בורם דקיק ומשקשק, ונערה זרה לי עמדה לבגדי ליד הגדר, מרעידה מצינה. את פניה לא ראיתי, ורק אצבעותיה, ראיתי, הלבינו באחזה בתיל, תוך שאני מהלך בעולמי שלי. היא אמרה: „שלום“, ואני נפתעתי, נעצרתי ושבתי אל עולם המשמרת והגשם המולף, והשמיים השחורים־משחור, חזרה הנערה ואמרה: „שלום“. אמרתי „שלום“ בחטף ובכעס (על כי טרדה אותי מהרהורי). „אתה שומר ז' שאלה, וכמו הייכה אלי. את רואה“, אמרתי. מן־הסתם היתה מן המרבות־דברים. „גם אני“, אמרה, ועודה חוקרת פני במבטה, „במשמרת השלישית אני שומרת“. קולה היה מתנגן, מליה מתמשכות. „המשמרת השלישית“, קראתי. „מה השעה ז' היא הרכינה ראשה אל שעונה ואמרה כי השעה אחת־עשרה ושתי דקות. אחת־עשרה ושתי דקות! מכאן כי זה חמש שעות מהלך אני בדרך־משמרתי. ושוב עלו המרי והכאב בגרוני, עד למחנק. ושתקנו. אחר אמרה, מנגנת־מושכת מליה: „איך שהזמן לא עובר! רק חצי שעה אני שומרת, ונדמה לי כאילו לילה שלם אני כאן“. ושוב שתקנו. אחר אמרתי: „אני חמש שעות שומר“. והיא: „מה ז'! ואחר: „מדוע... הרי...“

אמרתי: „לא באו להחליף אותי, ואסור לעזוב“.

היא אמרה: „מסכן“.

אחר אמרה: „זה איום לשמור בלילה כזה. ועוד חמש שעות, ואיזה קור... אלהים“.

חפנה את שערה והצטמררה במעילה, והביטה היישר לתוך פני.

אמרה: „יש לך, אולי, סיגריה?“

אמרתי: „בטח“, וששתי כי נמצאו סיגריות בחפיסה הקמוטה. ראיתי את פניה

לאורו המהבהב של הגפרור, פנים קטנים, עגולים, לא יפים, מנוקדים.

עישנו, היא מעבר לגדר מזה ואני מעברה השני, והפרחנו עשן אל הלילה הקר,

והגשם נטף כמקודם.

אחר אמרה: „אני נורא מפחדת לשמור בלילה לבד“.

שתקתי. אף היא שתקה.

אחר אמרה: „אני אעבור אליך, טוב? לא איכפת לך?“

משכתי בכתפי, ושאלתי וקולי נצטרד פתע: „לא יבואו לבדוק את השמירה אצלכם?“

אמרה: „לא איכפת לי. אני מפחדת לשמור לבד“.

אחותי בחוט התיל ועזרתי לה לעבור לעברי.

שאלתי: „מדוע את לא שומרת עם מישהו מן המחנה שלך?“

ענתה לי: „לא רוצה, אני שונאת אותם, גם את הבנות“.

והלכנו לארכה של הגדר, כתף נוגעת בכתף, שאפנו את ריח הפרדסים הספוג גשם

ואת ריח החול הרטוב.

כשהגענו אל מגדלי, מגדל העץ הישן, עצרה ותהתה עליו, ואחר אמרה, וקולה

נצטרד פתע, כקולי: „בוא נעלה לשם“, כך אמרה. עמדתי ולא עליתי. והיא החלה

לעלות בסולם הברזל, ובתוך כך היתה קוראת אלי: „תעלה“. וכמו לנפשה: „יש לו

גג והוא מסתובב בגשם“.

מכיון שכך עליתי בלי להרהר במאומה.

היה במגדל ספסל שחור וישן, מרקיב אך יבש, וגג־פח היה מעל ראשינו, וכשניצבנו

והבטנו סביבנו ראינו את קצה־קצהו של הפרדס בעלטה, וראינו את האורות

הזעירים במרחק, ואת המכוניות החולפות בכביש ככוכבי־שיביט, ואת הקסרקס

הקודר, האפל.

היא ישבה על הספסל ואני ישבתי לידה.

מעולם לא ישבתי כה קרוב אל נערה.

חשתי את בשרה המצטמרר תחת מעילה הדק.

„קר“, אמרה, וקולה צרוד.

והגשם נטף־מצטלצל כפעמונים זעירים בגג הפח.

„לך טוב“, אמרה כמו בטרזניה, „חם לך עם השינל, לנו לא נותנים שינלים בשמירה“.

ומכיוון שלא זעתי, אמרה: „פתח אותו. קר לי“.

ולא עוד. יותר לא אמרה דבר.

פיתחתי את כפתורי הנחושת, והיא נבלעה בסגיני, חמה ורוטטת, ואת ידה העבירה, אט־אט, קרה ולוהטת כאחת, תחת חולצתי, ואת פניה סמכה אל פני, ואני חשתי בנשימה הקטועה, החמה כאדי התה אשר עלו אלי ואל התורכי מעם הסיר.

מעודי לא הייתי עם נערה, ועתה בא הדבר. אט־אט גיששתי כסומא וחפנתי את פניה העגולים, ואחר נשקתיה בפיה ובצווארה, ומטה ממנו, והיא קרסה אל הספסל, ומשכנתי אליה, כבחלומתי הטרופים, ואנו התגפפנו חמים ולהובים במגדל־העץ הישן, ובהניעה את ראשה הצליפה בי בשערה הרטוב, והיתה נושכת בכתפי, ומאמצת את גווי בחזקה אליה.

...מעודי לא הייתי עם נערה, ועתה בא הדבר. כבחלומתי הטרופים בא, כבחלומותי הטרופים ביותר.

כעבור זמן רכסנו את בגדינו הפרומים וירדנו בסולם הברזל, והילכנו זה ליד זה, לאורך הגדר, כתף נוגעת בכתף, עד לגדרה שלה המרותקת אל גדרי, ושם אמרה: „אני צריכה ללכת“.

ואני אזרתי עוז ושאלתי: „את תשובי? תשובי במשמרת הבאה?“ „בטח“, אמרה היא, עושה שערה ומרכסת מעילה, „בטח שאני אבוא. תחכה לי בארבע לפנות בוקר“.

עזרתי לה לעבור את הגדר ושם, מבלי הבט בי, הלכה ונתרחקה אל תוך הלילה. אך אני ניצבתי עוד זמן רב ליד התיל, וסגיני לא רכוס, והבטתי אחריה, והחום הכובש פשה בכל אברי, אך לא חשתי עד כמה כווב הוא לי, עד כמה מכוב לי כל הלילה כולו.

ועם הרוח המילילה הרהרתי: — הנה, נערה לי, קטנה, ושערה ארוך ופניה מנומשים, והיא לי לבדי, כשם שהרהורי שלי אך לי הם. הנה — כך הרהרתי — מצאתי לי נערה ואף ידיד בזה הלילה, זרועות דקות לה וגוף צנום לנערה שלי הקטנה ומבטה עז וגווה חלק ובשרה חמים למגע.

— הו, זאת נערתי שלי — הרהרתי, בעודי עומד אצל גדר התיל — היא תלך עמי באשר אלך, ואף היא תשב עמי ועם חברי הרחוקים שם בהרים הגבוהים, ואף רעי התורכי יהיה עמנו שם, ועתה לא איכפת לי המשמרת והקרה ועשרים־ותשעת החיילים השוטמים אותי, כי נערה לי. ואף את שמה לא ידעתי.

ואחרי עמדי שם אצל הגדר זמן רב עליתי בשביל בחזרה לאורך הגדר, אף שוררתי לי שיר קטן והצתי סיגריה, ואצל המגדל הישן ראיתי את דמותו של בעל־הדרגות, הוא סגנו של מפקד־המשמר, ממתין לי.

את הסיגריה לא כיביתי, גם סיסמה לא דרשתי מעמו.

וכך נלכדתי.

הוא אמר, בעודו שעון אל אחד מעמודי־רגליו של מגדלי: „ככה זה“.

ומבטו בסיגריה אשר אחזתי.

יוסף ברגנר: רישום ל"מושבת ענשים" לקפקא

ואמר שנית : „ככה, מעשן, יושב לו הטינופת באיזה חור, ומעשן“.

הוא זעם והכה על ידי האוחזת בסיגריה.

אמר הסגן : „חצי שעה אני עומד ומחכה לו, ליד שער הגדר, והוא איננו, יושב ומעשן, הא ?“

אמרתי אני : „אני שומר כבר שש שעות. לא באו להחליף אותי, שש שעות“. אלא שהוא מופה־עיורון היה בזעמו.

אמר : „מחר בבוקר. מחר בבוקר אתה תלך אצלי למשפט תלך, אני אדפוק אותך אני, אני אכניס אותך לבית־הסוהר, אני“. וכאן דרש ממני את שמי ומספרי האישי, ואף עיין לאורו של גפרור בפנס־החייל שלי.

אחר נסוב על עקבו לשוב אל חדר המשמרת, ולא שעה לדברי כי שש שעות סובב אני במשמרת.

שוב הפעם נותרתי לבדי, אך נוחמתי בהרהורי על אודות הנערה, אשר, כתקוותי, שלי תהיה — וענין המשפט כולו נשתכח מלבי, והרהרתי בה כיצד ממתינה היא לי עם בוקר, בהרים הגבוהים־הכחולים, עת אשוב מן העמק, מן הירי וההרג ואש השריפה, וחברי והתורכי עמי, ושוב הציפני אותו גל חום כוונ, ובודה הייתי שמות למענה, כי את שמה לא ידעתי.

כך היית חוזר ומהלך מקצה גדרי אל קצה, קצר־רוח לחכות לבואה של הנערה, ומאזין לקול צעדיו של השומר בקסרקט השני, שהיה מהלך מעבר לגדר מאחורי טור הבניינים. והגשם היה מנטף, כאשר נטף כל הלילה כולו.

ח

כך הגיעה עת משמרתה, ואני התיצבתי לנוכח גדרה, ממתין כאשר לא המתנתי מעולם ומהרהר איך ישונה מבע פניה עת אספר לה על פגישתי עם סגן־מפקד המשמר, ואיך אתהלל לפניה לאמור : „כאין־וכאפס בית־הכלא בעיני“. אך השעות חלפו ואני עדיין עומד ממתין אצל גדרה שלה. שרקתי שריקה חפצתי לקרוא לה, אך הרי את שמה לא ידעתי.

... גם את זריחת השמש לא ראיתי, כאשר לא ראיתי את שקיעתה, יען כי צריפי הקסרקט הסתירה ממני, כאשר אצרו ממני את הנערה, ורק את האד הכתום ראיתי מעל צמרות העצים, בעמדי אצל הגדר. והגשם חדל לנטף, והנערה אשר היתה לי הלילה לא באה.

לבסוף בא הבוקר ועמו קולות שאונם של המשכמיים קום. אחדים מהם יצאו החוצה אפופי שינה, והניפו זרועותיהם להחם, והורו עלי וציחקו.

קראתי להם ושאלתי לנערה, גם הגדתי להם את מראיה, אפס הללו הוסיפו להלעיג עלי. לכן נסובותי על עקבי והלכתי מעם גדר התיל בחזרה אל הקסרקט, אל צריפי העץ השחורים וגגותיהם הרטובים, אל עצי האקליפטוס שעליהם הבהיקו בעמום, אל הכביש אשר מי הגשמים נקו בחריציו הרחבים, אל האהלים הרטובים־מחוך, אל אהלי שלי לבדי, אשר המורונים היו גלולים על מיטותיו.

שלושים החיילים כבר ניצבו על הכביש המבוקע למסדר־הבוקר ואף הם הורו עלי במחווה ידם, והיתלו בי וקראו אחרי, אך אני לא שתי לבי אליהם ובאתי אל אהלי שם השענתי את רובי אל קיר הבד, ופרקתי את חגורי מעלי.

אז קרא לי בעל־הדרגות, הוא אשר היה לנו סגן־מפקד־המשמר, וציוה עלי להתיצב נוכח שלושים החיילים, וכך אמר אליהם, בהורותו עלי, והשלושים מאזינים:

„זה הגבר“, אמר, „תראו אותו: התישב לו בצד בזמן השמירה, הוריד את החגור, את הרובה, עישן לו, ואחר־כך שכב ונרדם לו. והפקיר“, כך הוסיף, „את הגדר“.

ויצא אותו שתדלן גבה־קומה, אשר בעל־הדרגות שמוהו על חבריו, ובעוד הללו שוחקים לאידי התיצב למול בעל־הדרגות ואמר:

„תרשה לי, המפקד, להגיד לך“, ככה אמר, „הוא לא הלך לישון. יש שם אחת“, אמר, „במחנה על־יד הגדר, אחת זנוזנת, מתלבשת“, אמר, „על כל מי ששומר שם. כולם עושים אתה חיים בשמירה. וגם הוא עשה חיים בשמירה“.

„הוא???“ קרא בעל־הדרגות, וכל העשרים־ותשה פרצו בצחוק מידרדר וגדול, כך עמדו וצחקו כנגדי וכל גופם אחוז עווית צחוק, ואני ראיתי את רעי התורכי ניצב ביניהם ואף הוא צחק עמם, ניצב איתן על רגליו וגופו המוצק מרעיד מצחוק, ופיו פעור, ומצחו חלק ללא קמט.

„תרשה לי לומר, המפקד“, אמר גבה־הקומה בעוד רעיו שלו צוחקים והולכים, „אחד משלנו ראה אותם. הם עלו על המגדל. המגדל ליד הפרדס“.

בעל־הדרגות צחק עמם, ולא ציוהו לחדול כאשר ציוהו בערב המשמרת רעו מפקד־המשמר, אלא שילחהו, את גבה־הקומה, למקומו ואמר: „עוד כל הלילה לא חזרת אל חדר־המשמר, הא, טיגופת? לא רצית לתת לחברים שלך ליהנות גם כן?“

ואליהם: „היום יעמוד למשפט“, והוא מחמיר פניו, „שלושים־וחמישה יום על־בליינד. אני מבטיח לכם“.

והם: „כן, המפקד?! — מגיע לו המפקד! — באמת מגיע לו“.

והוא: „אתה נשאר באוהל, קאזאנובה, בשעה שכולם יוצאים לאימונים. אני אבוא לקחת אותך למשפט“.

וכאן הריעו הם: „היידה־היידה לכלא. — עציר דום, — עציר נוח, — קום פול“.

כששולחנו לאהלים באתי על אותו ארפך וחבטתי בפרצופו ובעטתי אל בטנו ואשכיו ורגליו, כאשר לא עשיתי מעולם, אך כל עשרים־ותשת חבריו (דומה, כולם) נפלו עלי ואחזוני בזרועותי והלמו בי ומשכו בשערי, ואותו ארפך הפה בפרצופי ובעט בקרסולי ובאשכיו בבטני ובעכוזי וכך היו הולכים ומכים הולכים וחובלים עד אשר בא בעל־הדרגות האחר אשר היה מפקד המשמר וציוה לחדול, אף נזף בהם בפנים חמורים ובקול גדול.

המה יצאו אל השדה סדורים שלשות־שלשות ובפיהם שיר־רננים, והתורכי המחייך מהלך עמהם, עד אשר נעלמו מעבר לצריפים השחורים, למען לא אראם עוד.

ואני נותרתי באהלי שלי, צנוף על מיטתי ללא הרהור, עד שבא בעל־הדרגות אשר

שמני לקלס וציוני למחות היטב את הדם הקרוש מעל פני ולהיטיב את שערי ובגדי ולמרק את אבזמי ואת נעלי, ואני עשיתי זאת וכל גופי דווה, והוא עומד עלי ומזרזני בקול.

אחר הריצני על הכביש עד המשרד בו היה עלי לתת את הדין. שם הוצעדתי אל הלשכה פנימה, והתיצבתי אל מול שופטי אשר לא ידעתי קודם-לכן. שלושים-וחמישה ימי מאסר נקצבו לי, אף היה עלי (כך אמר השופט) ללמוד לקח ומוסר מענשי זה. ואני צויתי לרוץ אל אהלי ולהכין את כלי וצרורותי, ללכת אל הכלא.

ומכיון שאיש לא שת לבו אלי, נפטרתי מהם וחמקתי חרש אל הגדר אשר מול הפרדס, רצתי עד לגדר אשר צלבה לה, היא גדר הקסרקט הזור אשר ממנו יצאה הנערה ואליו שבה בליל המשמרת.

לשם הגעתי מחוסר אוויר לגשימה ממרוצתי, ותרתי בעיני למצאה, לומר לה את אשר נתרחש, אך לא מצאתיה, וסחתי לאחד מרכיב־משקפיים את מראיה, וביקשתי לומר לה כי הולך אני אל הכלא, ובעוד שלושים-וחמשת ימים אצא. ובלבי קיויתי כי תמתין לי אצל שער הכלא.

אחר רצתי כרדוף אל אהלי, שם אצרתי את כל אשר לי אל שק החפצים, והמתנתי עד אשר בא בעל־הדרגות המחייך לקחתני אל הכלא.

ט

משבאנו אצל גדרו הגבוהה של מחנה הכלואים חתם בעל־הדרגות בחפץ־לב על כל ניירות ההסגרה, תקע ידו ליד הסוהר עב־הגבות, אשר על השער, והצית לעצמו סיגריה ככוונה רבה, אף חלק לסוהר, גם לחש לו דבר באזנו, מחוהו עלי בבוהן ידו. נפטר מעמנו והלך, ואותו סוהר מזעיס־פנים ציוני ליטול את צרורי על כתפי ולרוץ לפניו פנימה.

רצתי והשק הכבד על שכמי, ועם הגיענו אל מגרש החול התיצב בתווך, ואני צויתי לרוץ סביבו, ואחר ציוני לפתע ליפול, וכשלא הבינותי את הצו — דחפני, ואני נפלתי ופני לחול הדוקרני, הרטוב.

כעבור שעה ארוכה כילה בי את מלאכתו. הייתי שטוף זיעה, אף כי יום קודר היה אותו יום, מימי סוף החורף. פנינו ונלך (ואני רץ לפניו כנערו השלוח, וצרורי הכבד על כתפי מעיק, והוא דופק בי מאחור כעגלון, ומזרזני) ועד־מהרה הגענו אל האפססניה, שם נלקח ממני צרורי אף את בגדי פשטתי, וסרבל צהוב וארוך לבשתי, ואת השרוכים קרעו מנעלי, ומיטת קרשים עמסו על גבי, ושוב שילחני אותו זעום עפעפיים לרוץ לפניו עד אהלי הכלא.

הציבוני להיות באהלם של ותיקים ומנוסים אשר כמו נולדו בסרבלי הכלא שלהם, ואני הייתי זר בתוכם, כאשר הייתי מאז ומעולם. הללו הפרישוני מהם לישון בפאת האהל, אל מול הרוחות המנשבות, אף לא קירבוני בהיותם יושבים על מיטותיהם ומסיתים בקול נמוך.

עם שחר היינו כולנו מתיצבים למסדר ארך־טורים, ומרעידים מקרה, מוצעדים בהנף ידיים ורגליים אל חדר־האוכל האטום והצונן, למולו היו הסוהרים מצוים עלינו להרים רגלינו ולצעוד על מקומנו מבלי התקדם. אחד סוהר היה חולק לנו סיגריה לנפש, וטבחי־הכלא היו חובטים לפנכות הפח שלנו את מאכליהם התפלים, שחייבים היינו לאכלם מיד, אכול ועשן, וקום ממקומנו, והשלך את הבדל אל קערית מים לנגד עיני הסוהר, אחד־אחד היינו צועדים למולו ומשליכים את בדלי הסיגריות אל הקערית, והלז היה מביט היטב בעינינו ולעתים היה מצווה על מי לפרוש הצדה ושם היה מפשפש בבגדיו לתור אחר סיגריה מוברחת. זוכר אני היטב איך פשט הסוהר לאחד את סרבלו מעליו ובמבע של תיעוב תר בגופו הערום אחר סיגריה, אף — חי־נפשי — תחב כף בדיל אל עפוזו של הלה, שמא שם הסתיר את גליל הטבק.

ביום היינו עובדים בפרך, קבוצות־קבוצות, ובשעות הפנאי היינו שוטפים ומחטאים את אהלינו ויושבים וממרקים מרק היטב את פנכותינו עד היות להן ברק עז. מדי פעם העבירוני ממלאכה זו לאחרת. אין זאת כי בלי משים חדל הייתי ממלאכתי ומזהרה.

לראשונה שמוני בקבוצת אורגי רשתות־ההסוואה, וככולם הייתי אורג רצועות בד גם וצבעוני אל רשת־ענק, רשת אשר, דומה, לא תימלא לעולם, ואנו היינו כורעים על ברכינו ומעבירים בלולאות הרשת את הרצועות הארוכות. אסרו עלינו לחדול ממלאכה או לשבת או להסיה, אך שאר העצירים היו זריזים ממני, וכאשר הפנה הסוהר ראשו היו יושבים בחטף או מסיחים בלחש. לי לא היה אל מי להסיה, וכאשר ניסיתי לשבת, תוך כדי הרהורי, הורני הסוהר גזוז־השער אשר ניצב עלינו לחדול ממלאכתי, להשתטח אל החול ולזחול בו כזיקית זו.

אחר חזרתי שנית אל מלאכתי, אף שיגנתי לעצמי שגן היטב כי אל לי לשבת, אך שוב נתפסתי להרהורי (מהרהר הייתי באותה נערה ותוהה מה אירע לה אותו לילה, מאחר שלא באה לפגשני כאשר הבטיחה), ושוב נטלני אותו גזוז־שער והריצני סביב־סביב לאהלי־הכלא, והעצירים צופים בי אדישים כגדרות התיל.

שוב החזירוני למלאכתי ושוב חזרתי והתרשלתי, ושוב התעמר בי הלה. למחרת העבירוני לקבוצה שנית. על ברכיהם כרעו הנערים והיו הולמים בפטישים ומרדדים פחי ברזל גליים להפכם מרקע־ישר. וכאן שוב הייתי מהרהר באותה נערה אשר את שמה לא ידעתי, בשערה ובאורח דיבורה המתמשך, ותוהה אם תבוא לראותני בצאתי את שער הכלא. שוב הייתי נתפס בקלקלתי, נענש ומסתפח אל פורי הבורות בחול.

היינו כורים בורות עמוקים בחול. אני — ועמי עוד ארבעה מן הנזעמים וקשי־העורף שבאסירים. זקיף חמוש היה עומד עלינו, וקירות החול היו מתמוטטים עם שהיינו מעמיקים לחפור.

בלילות, עת נעלו עלינו את השער במנעול ברזל גדול, היו הזרקורים בולשים בפסי אור רחבים ולבנים את הרקיע, מעל מגדלי־עץ ישנים, כמגדל אשר אליו עליתי עם הנערה בליל המשמרת.

הייתי שוכב מרעיד מצינה, מעוטף בשתי שמיכותי המעופשות ומהרהר. במיטות האחרות היו מתכנסים כל שאר שוכני אהלי, מסיחים בקול נמוך ומעשנים בחשאי מאשר הצליחו להגניב מחדר־האוכל, אף סוחרים היו בינם לבינם כבדלי סיגריות, ולי לא חלקו, אם כי נכספתי לעשן.

שוכב הייתי, אפוא, ומהרהר — שוגה בחלומותי, ומנסה לשוב ולארוג את סיפורי שלי, על הרים רחוקים־רחוקים סבוכי־יער, על חברים־אחים לי סבוכי־שער ושחורי־עיניים. על לילות לאור מדורה. גם שיניתי את סיפורי — טויתי לי את סיפור הקרב בו נפלנו כולנו, אני ורעי עמי, בזה אחר זה, מאחורי סלע־מגור, בקרב־גבורה עם חיילי העריץ.

רע אחר רע נפלנו שם, וקני רובינו לזהטים בחום הירי, ונערות ארוכות־שער ומעוגלות־פנים עתידות היו לשיר עלינו ימים רבים את שיריהן הנוגים־נוגים. כך הייתי שוכב על יצועי הדל בכלא, מביט־לא־מביט בהבהובי הסיגריות באפלה, וסח לעצמי בלא קול את סיפורי שלי, שלי בלבד, או מחסר מן הימים אשר נותרו לי להיותר במחנה הכלא.

,

כאשר יצאתי משערי הכלא, ושוב מדי עלי ושרוכים רוכסים את בעלי ותרמילי על כתפי, לא המתינה לי הנערה. ואני הילכתי בכביש הארוך עד למחני שלי, ושם לא מצאתי איש מכל שלושים החיילים. אף את התורכי המחייך לא ראיתי. אזי סיפחוני אל שלושים חיילים אחרים, ואני כתמיד זר הייתי בתוכם, ושוב ניתן לי אוהל גדול לי לבדי, ושוב הגיתי כתמיד בהגיגי שלי, ובלילות הייתי עורג אל נערה קטנה, ארוכת־שער, מעוגלת־פנים וחצופת־מבע. ובאחד הלילות שוב הוליכוני לשמירה, ואני המרתי את מקום שמירתי בחפיסת סיגריות, ושוב ניתן לי להלך לאורך הגדר המתמשכת ועולה אל גבעת חול ונושקת־לא־נושקת לעצמי־ההדר בפרדס, ויורדת מעמה אל מגדל העץ העזוב, ונרתקת לגדר אלכסונית של הקסרקט הזר.

עתה איויתי להלך שם כל הלילה כולו, לכן שילחתי כל חייל אשר בא להחליפני בחזרה אל חדר המשמרת, וכך הילכתי לאורך הגדר. ובקצה האחד דימיתי לראות דמות נערה מרעידה אוחות בכפות מלבינות בחוט התיל, אך עיני הטעוני כאשר הטעני לבי.

כאשר שבתי דימיתי לראות דמותו של חייל־רע ניצב ממתין לי בין עצי האקליפס־טוס, אך איש לא ניצב שם, אף גשם לא זלף אותו לילה כאשר זלף טיפיים־טיפים בלילה ההוא, והשמיים כחולים־כחולים היו, והירח היה צהוב וגדול.

ובלכתי שם עליתי אל מגדל העץ הישן, אשר בו היתה לי הנערה, והשתטחתי על ספסלו, כאן, לחוש ולו במעט את אשר חשתי בלילה ההוא, אך הספסל היה רטוב וקר, והמגדל זר ולא נודע, והפרדס מרחיש ועוין, והאורות רבים ונכריים ורחוקים, והליל כוב כתמיד.